

זו: "הרי עינינו הרואות לכמה מהראשונים ואחרונים שהביאו ראיה מזה התרגום לדינים אחרים דנמצא הפרש בפוסקים, ומביאים ראיה מהימנא מהתרגום, וא"כ גם זה יהיה כאחר מהם".

ואכן, לאור ראיות הללו מוכיח הגר"ח פלאגני (שם): "כי כן נראה לע"ד דהעיקר כמ"ד לעשות ההושענות והקפות התיבה אחר קריאת ס"ת ותפלת המוספין, תכף קודם קדיש תתקבל מוציאים ס"ת ועולין אותו לבימה ואומרים הושענות ומקיפין את התיבה, כי כן נראה שהוא מקומו הראוי לו, כדברי הזוה"ק בב' מקומות והתרגום של מגילת אסתר".

*

אוצר החכמה

מנהג הקפות והושענות אחר הלל

עד כה דיברנו במנהג הרווח מאז ומקדם בכמה קהילות חשובות הנמשכים אחר דעת הפוסקים לקיים את ההקפות והושענות אחר מוסף, לעומתם, בתקופה מאוחרת בזמן שזרח אור שמשו של מרן הקדוש האריז"ל, וברוח קדשו אשר נוססה בו חידוש להקדים קביעת זמן ההקפות והושענות לאחר תפלת שחרית, סמוך לגמר קריאת ההלל, באשר שכאן קנה מקומו הראוי לו על פי עמקי תורת הקבלה הפנימית, שרוחם מרחפת בחביוני רזיהם של עולמות העליונים, ואכן, כהכרעתו והוראתו הנהיגו אחריו גדולי הדורות, וכדלהלן.

המנהג במשנת המקובלים

קביעת זמן ההקפות שחידש מרן האריז"ל לפי דרכו בסוד ה' אשר בסתרי הקבלה, הוא כדי להקפיד על סמיכת הקפת הבימה לנענועים שבהלל, מבלי להפסיק בנתיים, וכה נמסרה על ידי תלמידו המובהק הרב הקדוש רבי חיים וויטאל הכותב בספר שער הכוונות (דרושי חג הסוכות דרוש ה'): "מקיפין את המזבח או את התיבה פעם א' בכל יום עם הלולב ומיניו והכוונה היא להמשיך החסדים הנז' מבחי' אור המקיף... וכבר נתבאר למעלה כי לעולם אור הפנימי נכנס קודם אור המקיף, ולכן אחר

נטילת לולב ונענועיו בברכה ובהלל אז עושים ההקפות, כי גם ענין ההלל הוא נעשה עם נטילת לולב להמשיך החסדים הפנימיים".

וכן הורה הרב מהרח"ו בספר פרי עץ חיים (שער הלולב פ"ג בהוספה מע"ח): "טוב לעשות ההקפות אחר שאומרים הלל בכל יום". ובהגהות מהר"י צמח זצ"ל מוסיף שם (וכ"כ בספרו נגיד ומצוה): "הטעם כדי להמשיך אור מקיף, אחר שכבר נכנס האור פנימי, כי הנענועים להמשיך אור פנימי וההקפה לאור מקיף, וטוב לסמוך זה אחר זה בלי הפסק דברים בנתיים".

[תוס' 1234567]

ברוח דברים אלו כותב הרב המקובל רבי עמנואל חי ריקי זצ"ל [שאסף מתורת הרח"ו] בספרו משנת חסידים (ימי מצוה וסוכה פ"ז אות ג'): "ואחר קריאת ההלל מיד יקיף את התיבה שבה הס"ת... להמשיך לה אור מקיף של החסד הפנימי שהכניס בה בנענוע הלולב".

וככה הי' נוהגים המקובלים יוצאי בית מדרש 'בית אל' מיסודו של הרב המקובל הרש"ש זצ"ל, כפי שנוזכר ברשימת המנהגים בריש ס' דברי שלום (אות צ'), וכן העיד הרב כף החיים (שם סק"ד): "... וכן הוא מנהג חסידי בית אל יכב"ץ אשר בעיר קדשינו ירושת"ו ההולכים ע"פ דברי האר"י ז"ל".

מנהג ארץ ישראל

ברבות השנים גרמה הכרעת המקובלים למחלוקת ולמאבקים בין הגדולים אשר בארץ מצוקי קרתא קדישא ירושת"ו, שהיו ביניהם שלא רצו לקבל מתחילה את מנהג המקובלים להקדים את ההקפות והושענות, ולא הגיחו לשנות הסדר מכפי שהי' נהוג עד אז. ברם, לבסוף, כעבור זמן ממושך באו כולם לעמק השוה, והסכימו לשנות המנהג כדת המקובלים להקיף ולומר ההושענות אחר ההלל, כפי שהעיד אחד מחכמי הזמן שחי בדור שאחר מהרח"ו, גדול רבני ירושלים הג"ר משה גאלאנטי זצ"ל [הרב המג"ן] בספרו קרבן חגיגה (סי' פ"ו): "במחלוקת שהי' בין רבני זמנינו